Grønland
Verdens største ø

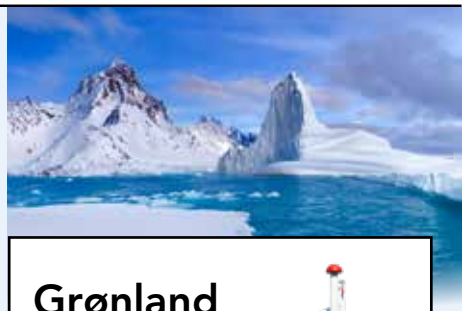

Grønland, på grønlandsk kaldet Kalaallit Nunaat, er verdens største ø og ligger mellem Ishavet og Atlanterhavet – øst for Canada og nord for Island. Det er et selvstyrende område, som hører til kongeriget Danmark. Geografisk hører Grønland til Nordamerika, men politisk er det knyttet til Europa. Størstedelen af Grønland – cirka tre fjerdedele – er dækket af is. Det gør Grønland til det område i verden med den største iskappe uden for Antarktis.
Øen er omgivet af mere end 100 mindre øer.

Et barskt, men varieret klima

Grønlands klima er overvejende arktisk. Det betyder, at middeltemperaturen de fleste steder i Grønland ikke overstiger 10°C. Der er dog store variationer i klimaet, både mellem nord og syd og mellem kyst og indland. Kystområderne i Sydgrønland har mildere vintre og køligere somre, fordi havet regulerer temperaturen. Inde i landet er vintrene til gengæld meget kolde, mens somrene kan blive varme. Grønlands højeste målte temperatur er 25,9°C i Maniitsoq i 2013. Den laveste er -69,6°C, målt i 1991 på indlandsisen i over 3.000 meters højde.

Midnatssol og polarnat

Midnatssol betyder, at solen er oppe hele døgnet, mens solen ved polarnat slet ikke kommer op over horisonten. Hvor længe disse perioder varer, afhænger af, hvor man befinder sig i Grønland. Syd for polarcirklen forekommer de ikke, men dagene er stadig lange om sommeren. Længere mod nord bliver perioderne med midnatssol og polarnat gradvist længere. I den nordligste by, Qaanaaq, varer hver af dem næsten fire måneder.

Område	Midnatssol	Polarnat
Qaanaaq	20/4 – 22/8	29/10 – 11/2
Daneborg	22/4 – 18/8	1/11 – 8/2
Ilulissat	18/5 – 23/7	1/12 – 9/1

Grønland

Hovedstad	Nuuk
Sprog	Grønlandsk
Areal	2.166 mio m^2
Valuta	Dansk krone
Nationaldag	21. juni
Kontinent	Nordamerika
Befolkningstal	56.735

Befolkning og sprog

Med kun omkring 56.700 indbyggere er Grønland det land i verden med den laveste befolkningstæthed.
Langt de fleste bor langs vestkysten, hvor der ligger 18 byer og størstedelen af bygderne. Østgrønland er tyndt befolket med kun to byer og ni bygder, og i Nord- og Sydgrønland er befolkningen mere spredt. Befolkningen er multietnisk, primært bestående af inuitter blandet med europæere – især danskere og nordmænd.

Forhistorisk tid og indvandring

2500 f.Kr. – 200 e.Kr	200 e.Kr – 700 e.Kr.	700-tallet – 1400-tallet	Omkring år 1200
De første bosættelser. En række forhistoriske nomade- og jægerfolk bosatte sig forskellige steder i Grønland.	Ingen tegn på menneskelige bosættelser – formentlig pga. koldere klima.	Midlertidige befolkningsgrupper. 1: Nordlige bosættelser af arktisk folkegruppe. 2: Bosættelser af vikinger (fra 982), der navngiver øen Grønland. Perioden er med mildere klima og skov.	Sidste indvandring af inuitter fra Alaska og Canada. Forfædre til nutidens grønlændere. Lever primært af fiskeri og indfører slædehunden i Grønland.

Fra koloni til selvstyre

Fra 1500-tallet migrerede en del nordeuropæere – især danskere – til Grønland, og i 1814 blev Grønland en dansk koloni. I 1953 blev Grønland gjort til amt og var nu en officiel del af kongeriget Danmark. Med indførelsen af hjemmestyre i 1979 fik landet ansvar for områder som skole og sundhed, og med selvstyreordningen i 2009 fulgte mere selvstændighed samt anerkendelse af grønlænderne som et selvstændigt folk. Danmark har stadig ansvar for udenrigspolitik, politi og forsvar og giver Grønland et økonomisk tilskud på flere milliarder årligt. Grønland arbejder fortsat på at få mere selvstændighed.

Nationaldragt

Den grønlandske nationaldragt har udviklet sig fra at være en praktisk hverdagsbeklædning til at være en farverig festdragt med importerede materialer som stof og perler. Traditionelt består dragten af en overdel, bukser og støv ler, og den syes efter opskrifter, der er gået i arv. I dag bæres dragten ved særlige lejligheder som jul, påske, nationaldagen, konfirmationer, bryllupper og nogle gange også ved fødselsdage. Det er også tradition, at børn møder op i nationaldragt på første skoledag.

Slædehunde

I dag findes der ca. 25.000 slædehunde i Grønland. Om vinteren er hundeslæden et vigtigt transportmiddel, særligt for fangere, der benytter den i forbindelse med jagt og fiskeri. De bruges blandt andet til at indhente og standse isbjørne, ligesom nogle fangere træner deres hunde til at opspore sælers åndehuller i isen og huler under sneen. Havisen fungerer som transportvej, hvor slæderne trækkes af hundespand, der typisk består af 8 til 12 hunde – og i nogle tilfælde helt op til 18. Hundene spændes for i en karakteristisk vifteform, hvor hver hund er forbundet direkte til slæden med sin egen snor.

Den store bueskytte

Uddrag

Af Hinrich Rink
Frit efter **Eskimoiske eventyr og sagn 1866**

Et ægtepar fra sydlandet drog nordpå og rejste meget langt. Til sidst nåede de om efteråret til en meget befolket plads, hvor de byggede deres vinterbolig. Om vinteren tog mændene på bjørnejagt i kajak. De tilflyttede havde en lille søn, der endnu ikke havde sin egen kajak. Han stod og ventede for at se faderen vende hjem. Endelig kom kajakkerne, efter en heldig fangst, og de bragte tre bjørne med sig. Drengen så efter faderen, men han kunne ikke finde ham iblandt dem, og han kunne ikke lide at spørge. Til sidst tog en af mændene en kniv frem, rakte den til ham og sagde: "Du behøver ikke stå og vente på din fader, ham gjorde vi til den fjerde efter bjørnene, her har du hans kniv." Drengen genkendte faderens kniv, tog den stiltiende og gik tilbage med kniven i hånden uden for ærmet. Da han kom op til moderen, sagde han intet, og han viste hende heller ikke kniven. Hele vinteren igennem var de uden forsørger. Omsider var der dog nogle som forbarmede sig over dem og reddede dem fra at dø af sult.

Om foråret, da vejret blev mildere, rejste de sydpå. Sønnen var nu det eneste mandfolk. Han begyndte at interessere sig for bueskydning og trænede selv. Da han gik på rypejagt, hjalp han med at forsørge sin moder. Med tiden blev han stærkere og blev så dygtig til bueskydning, at han kunne ramme den samme rype med to pile lige efter hinanden.

Da sønnen var blevet voksen og stærk, kom han til at tænke på fortiden, og han fik trang til at rejse tilbage. En forårsdag rejste de nordpå igen, og efter en lang rejse nåede de om efteråret frem til den gamle boplads. Men der var nu kun ét hus tilbage. Da sønnen kom tættere på, viste det sig at være den samme mand, som tidligere havde rakt ham kniven. Han hed Serkuilisak, og han blev deres eneste nabo. Serkuilisak plejede at stå meget tidligt op. Hver gang sønnen stod op, var naboen allerede udenfor. Men en dag lykkedes det ham endelig at komme først ud. Han listede sig hen til Serkuilisaks hus, kiggede ind gennem vinduet – og dér så han ham ligge mellem sine to koner, én på hver side, og hver med en arm som hovedpude. Da han havde set dette, løb han hurtigt tilbage og sprang ind til sin moder. Hun havde aldrig set ham sådan før og spurgte: "Hvad har du for?" Han svarede: "Nu agter jeg endelig at hævne mig på Serkuilisak."

Mens han fandt kniven frem, tilføjede han: ”Dette er min faders kniv, som jeg har gemt siden hans drab!” Med disse ord tog han sin bue og satte strengen på. Moderen forsøgte at tale ham fra det og sagde, at det kunne være det samme, men vreden var så stærk, at sveden dryppede ned ad hans hage. Han greb blot to pile og ilede ud, mens moderen fulgte efter og blev stående i døråbningen for at følge med. Derpå gik han atter hen til vinduet og råbte ind gennem det med hele sin røst. ”Serkuilisak, du ligger således, som den, der har fjender, ikke tør ligge.” Serkuilisak for pludselig op fra begge sine koner, løb ud i døråbningen og kiggede sig om til alle sider. Han greb sin bue og trådte frem på pladsen foran husene, og da han troede, at han vat tæt nok på sin modstander, spændte han buen og skød, men han ramte ikke. Således fortsatte han, til han var løbet tør for pile. Han gik nu baglæns mod indgangen til sit hus, men i det øjeblik han nåede døråbningen, skød hans modstander to pile lige efter hinanden, og borte var han. Da bueskytten kom nærmere, fandt han ham liggende i døråbningen med de to pile, der var trængt ind på hver deres side af det samme ribben.

Da han fået sin hævn, rejste familien om foråret atter sydpå. På vejen rejste de op i fjorden Isortuarsuk på rensdyrjagt. Her hændte det, at han på land traf sine fjender. Han forsøgte at undgå dem, men blandt sig havde de en tosse, som fra fjeldtoppen løb ned til kanten af indsøen og råbte efter ham, at han skulle skyde ham med den samme pil, som han havde brugt til at dræbe Serkuilisak. Først lod han, som om han slet ikke bemærkede ham, men fjenderne, der troede, at han ikke kunne ramme, gjorde nar ad ham og råbte, at han bare skulle skyde. Han svarede, at han aldrig fejlede, men de vedblev, at han skulle skyde. Til sidst greb han sin bue. Han havde en pil med tre spidser. Denne benyttede han og skød efter tossen, som faldt omkuld med det samme. Da fjenderne kom hen til ham, så de, at pilen var gået gennem den halshvirvel, som er nærmest hovedet, og ud på den anden side. Fjenderne sagde: ”Lad det blive ved denne enes død. Vi vil glemme vores fjendskab, og når vi mødes igen, vil vi være venlige og uden mistanke mod hinanden.” De frygtede nemlig hans styrke og færdighed i bueskydning. Det siges, at en kvinde iblandt dem rådede dem til at dræbe ham, men de lod ham gå. Han drog atter ud af fjorden, rejste hjem til sin hjemstavn og døde i en høj alder – uden nogensinde at være blevet såret. Det fjeld på solsiden af Isortuarksuk-fjorden har navnet Pissigsarfik, som betyder bueskyttested.

Rink, Hinrich. Eskimoiske Eventyr og Sagn. Kjøbenhavn: 1866. Tilgængelig på Heimskringla.no: https://www.heimskringla.no/wiki/E-Bibliotek (besøgt 15. maj 2025).

Isblomster

Af Lise Andersen

Jeg er kravlet op i vinduet. Frosten har lavet de flotteste isblomster – og laver hele tiden flere. Over det halve af vinduet er dækket. Jeg siger til mig selv, at jeg bare vil se på dem. Mor vil ikke have, at jeg lader fingrene kører hen over dem, så jeg kan dele isblomsterne og få dem til at glide langsomt ned over glasset. Vinduet bliver fedtet af mine fingre, siger hun.

Men hun er ved at vaske gulv, hun ser det ikke. Hun ligger på sine knæ med enden i vejret. Og puster lidt en gang imellem. Der lugter godt af brun sæbe. Mor kan bedst lide, at der er rent. Alligevel har hun rynker mellem brynene. Det er, fordi hunden er kommet ind og har dappet med sine poter hen over det rene gulv.

Jeg sidder i vindueskarmen. Og uden jeg har opdaget det, lader fingrene isblomsterne sejle. Når jeg ser ind i mønstrene et stykke tid, tager de mig med.

Jeg er kommet til Grønland og leger med børnene på fjeldet. Vi sætter os på enden og glider ned over den stejle kant – lidt ligesom isblomsterne gør. De andre børn er bedre til det end mig. De tør mere. De tør også kælke på den stejle bakke, selv om kælken suser ud over vejbanen, hvor der kommer biler. Der er ingen, der kommer og råber ad dem – at de skal passe på. Heller ikke på fjeldet. Nogle leger også med en pisk, prøver at slå med den, som deres far gør, når han har et spand hunde foran sig. Det er meget sværere, end det ser ud til.

Der er sne alle vegne – og is. Fjorden er dækket af store plader af is. Det ligner lidt hvide lagner i store firkanter, nogle har en krølle på lagnet.

Det er svært at komme ud at fiske i det vejr. Der er for meget is i fjorden, siger de. Men når vandet er dækket af et tykt lag is, kan de tage ud på isen med hundeslæden. Så laver de et hul i isen og fisker fra det. Sætter langlinen ned i det kolde vand.

Men det er ikke for børn, ikke engang for drenge.

Da mor giver et lille støn fra sig, idet hun retter sig op og tager sig over lænden, er jeg med ét tilbage i stuen. Om lidt kommer hun hen til mig og siger: Har jeg ikke sagt, at jeg ikke vil have … og tager mig hårdt i armen.

Jo. Men isblomsterne tager mig med til andre steder. Til snelande og isbjerge, hvor de eneste lyde, man kan høre, er, at isen knager. Når man sejler ud og slukker for motoren i båden, er der så stille, at det trykker for ørerne.

Af og til hører man brag mellem isbjergene, så man næsten må holde sig for ørerne. Det er, når isen kælver, og store stykker falder af. Det lyder næsten som riffelskud. Og selv om det er langt væk fra båden, kan man se vandet fosse, der hvor isen faldt ned.

Gulvet er ved at være tørt. Mor kommer ind i stuen. Hun har et lille tørklæde om håret og et forklæde på. Hun står stille og har fået øje på mig. Jeg kan mærke det i ryggen, selvom jeg ser på isblomsterne. Jeg kan se, hvor mine fingre har været – se blomsterne sejle ned ad ruden og isen, der er tøet til vand i vindueskarmen. Det er ikke godt for træet, siger mor, det rådner. Så vandet skal tørres op.

Mors blik på min ryg er næsten som istapper.

Jeg venter at høre hendes skridt – hurtige og irritable. Og at hun tager fat i min arm, så det gør ondt. Men det er forbudt at sige av, for jeg ku' jo bare have ladet være, ku' jeg!

Jeg tør næsten ikke trække vejret og føler mig som musen, lige før den bliver fanget af katten.

Men hun bliver stående – og sukker dybt.

Hvor tit skal jeg sige det? siger hun så.

Hun kommer hen til mig, men i stedet for at tage fat i min arm kysser hun min nakke, så det gyser i mig, og løfter mig ned.

Jeg bliver helt tung.

Isblomster er fra novellesamlingen Isblomster af Lise Andersen.
Forlaget Mellemgaard – 2015

Ung til ung i Grønland:

"Jeg vil gerne gøre gavn for samfundet."

Mød Aannguaq, som er vores nye workshop-facilitator for unge i Grønland.

"Jeg vil hjælpe folk, der har brug for at tage det næste skridt i deres liv. Ikke fordi de ikke kan gøre det selv, men specielt unge har svært ved at tage beslutninger om, hvad de vil i livet", siger han.

Aannguaq var på kursus med Ungdommens Røde Kors i hovedstaden Nuuk, og nu glæder han sig til at komme tilbage til sin hjemby, Aasiaat, og give lokale unge nye værktøjer til at løse udfordringer i lokalmiljøet.

Aannguaq, frivillig i Grønland.

"Der er mange, som ikke kan sige deres mening og er konfliktsky. Så længe vi kan få bare én fra holdet til at føle, at de har fået noget ud af det, så har vi vundet."

Mange børn og unge i Grønland oplever problemer såsom ensomhed, selvmordstanker eller voldelige overgreb. Det er emner, der kan være tabubelagte og svære at dele med andre. Mange ender med at gå alene med deres problemer, fordi de ikke ved, hvordan de kan række ud efter hjælp, eller hvordan de kan hjælpe andre, der mistrives.

Det skal vores indsatser sammen med Grønlands Røde Kors være med til at ændre. Blandt andet gennem workshops i Sprint og Life Skills.

HVAD ER SPRINT?

SPRINT ER EN WORKSHOP, HVOR UNGE IDENTIFICERER OG LØSER EN UDFORDRING I DERES LOKALMILJØ.

Aannguaq fortæller også om, hvordan mange grønlandske unge i de små bygder føler, at de ikke har så mange muligheder og nogle gange skal have et lille skub.

"Vores workshops kan gøre stor gavn", siger han.

Aannguaq ved, at det kan være ret sårbart for deltagerne i vores workshops at åbne op og dele deres erfaringer. Derfor har Aannguaq aftalt med sine med-frivillige, at de skal være forbilleder for deltagerne og vise, at deltagernes udfordringer og traumer kan overkommes, og de ikke skal føle skyld. Han fortæller også, at der vil være krisehjælp som backup for at støtte deltagerne efter workshoppen.

Tak til Aannguaq og vores andre frivillige i Grønland for at være med til at styrke unges velvære og være med til at skabe en forandring lokalt i Grønland.

To frivillige til vores workshop i Nuuk, Grønland.

Siden 2014 har vi i samarbejdet med Grønlandsk Røde Kors' ungdomsafdeling, INUA. Med støtte fra Operation Dagsværk har vi i perioden 2019-2022 afholdt workshops i Sprint og Life Skills for 431 unge over hele Grønland. Det er blevet til flere end 30 lokale, ungedrevne projekter.

Gennem projektet har vi uddannet ung til ung-facilitatorer ligesom Aannguaq, der kan holde workshops i deres eget lokalområde for flere unge, der vil arbejde for at forbedre forholdene i deres lokalsamfund.

Vidste du, at i Grønland har...

41 % af pigerne og 18 % af drengene været udsat for seksuelle overgreb?

1 ud af 5 unge forsøgt at begå selvmord?

30-40 % oplevet vold i hjemmet?

For eksempel har en gruppe unge i Qeqertarsuaq arrangeret fælles løbeture for hele byen, og i Aasiaat har en gruppe unge etableret et værested for børn og unge med misbrugsramte forældre. Fire unge i Tasiilaq har opstartet polkadans i det lokale forsamlingshus, som er blevet så populær, at aktiviteten har bredt sig til andre byer i Grønland og været på grønlandsk tv.

Nuuk i Grønland.

Ungdommens Røde Kors
Ung til ung i Grønland: "Jeg vil gerne gøre gavn for samfundet." | URK.dk

Vinterjagt

Uddrag

Af Nina von Staffeldt

Et for et blev lysene slukket i vinduerne i Nivis Wine Bar. En gruppe gæster tumlede leende ud i natten, og efter et kort ophold uden for døren slentrede de ned til bolværket ved Nuutoqaq, Kolonihavnen; kun gløden fra deres cigaretter lyste i mørket. Efter en stund brød de op. To gik over mod trappen, der førte op til Tuapannguit, mens tre andre fortsatte ad Hans Egedesvej for at fange en taxa i krydset. En af dem vendte sig om mod den sidste i selskabet, som var begyndt at gå tilbage langs Nationalmuseet. "Sikker på, at du ikke skal have et lift med, Ragna?"

Kvinden vinkede dem af. "Jeg tager den nye gangbro, det er jo mildt og vindstille – og det er også en omvej for jer."

"Men her er sort som graven, og klokken er snart halvto?" Manden skuttede sig overdrevent.

Kvinden rullede med øjnene. "Come on – jeg bor lige oppe på Radiofjeldet det tager ingen tid; vi ses på mandag!"

Med ekkoet af aftenens latter i ørerne gik Ragna Jónsdóttir i retning af gangstien, der snoede sig langs kysten. Det var temmelig mørkt, men hun orienterede sig i det svage lys fra husene oppe på Tuapannguit, og ellers var der lygten i mobilen. Ind imellem dukkede månen frem af skydækket og spejlede sig i havet og kyststiens våde træplanker; en uge med plusgrader havde stort set smeltet al den sne, der var faldet i starten af måneden.

Det havde været en god aften; hun havde ikke grinet så meget i rigtig lang tid, og oven på de seneste uger havde hun også haft brug for det.

Ragna bed sig i læben, ikke tænke på det nu; hun slikkede stadig sine sår. Inderst inde havde hun måske nok anet, at bruddet ville komme før eller siden. I starten havde hun håbet … men sådan skulle det altså ikke være, og hun ville komme over det, også denne gang. Heldigvis kunne de da stadig se hinanden i øjnene, og erfaringen fortalte hende, at det blev lettere henad vejen. Nej, hellere tænke på det stærke, gode sammenhold i foreningen og på det, der skete på arbejdet. Her gik det strygende, og en boblende følelse af forventning hævede hendes humør flere grader ved tanken om, at hun allerede mandag kunne komme videre med den spegede sag, rutinekontrollerne havde afsløret. Ragna kom forbi pynten og trak uvilkårligt frakkekraven tættere rundt om halsen, herude var man væsentlig mere udsat end nede på det beskyttede museumsområde. Ravnsorte skyer drev trevent og langsomt forbi månen, hvis blege, kolde lys spredtes ned over gangsti og klipper.

Uddrag fra romanen Vinterjagt
af Nina von Staffeldt.
Milik Publishing – 2020